

Навчальна програма з позашкільної освіти
«МУЗИЧНИЙ КАЛЕЙДОСКОП»
(початковий рівень)
1 рік навчання

«Схвалено науково-методичною комісією з позашкільної освіти Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України» (протокол №2 від 29.06.2017) (лист ІМЗО від 18.07.2017 № 21.1/12-Г-406)

Автори:

*Лисак Г. Г. – керівник гуртка, методист
Сумського обласного центру позашкільної
освіти та роботи з талановитою
молоддю;*

*Сафонова О. О. – керівник гуртка
Сумського обласного центру позашкільної
освіти та роботи з талановитою
молоддю;*

*Шевчук А. С. – доцент, доцент, кандидат
педагогічних наук, хореограф.*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Зміни, пов'язані з розвитком духовності людини інформаційної епохи, впливають на розвиток освіти – важливого чинника виховання та навчання дитини. Модернізація змісту освіти вимагає визначення оптимального змісту і чітких завдань творчих видів діяльності у позашкільних навчальних закладах. Це забезпечує формування творчих здібностей підростаючого покоління у процесі освітньо-виховної роботи в гуртках, студіях, інших творчих об'єднаннях.

Навчальна програма «Музичний калейдоскоп» реалізується в гуртках художньо-естетичного напрямку та спрямована на вихованців віком 5-ти років. Кількісний склад гуртка – 15-20 осіб.

Діяльність творчого гуртка початкового навчального рівня музичної діяльності спрямована на художньо-естетичне виховання дітей дошкільного віку, формування загальної музикальності, музично-ритмічних здібностей, розвиток музично-рухової активності, творчої уяви та фантазії, зміцнення фізичного та психічного здоров'я підростаючого покоління.

Актуальність розробки навчальної програми «Музичний калейдоскоп» зумовлена соціальною значимістю проблеми розвитку дітей в дошкільному віці, сенситивному для оволодіння основами художньо-творчої діяльності.

Навчальна програма гуртка побудована на основі Законів про «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про позашкільну освіту»; ураховує норми та положення Базового компонента дошкільної освіти, завдань програм «Дитина», «Я у світі» тощо; ґрунтується на принципах науковості, гуманізації та демократизації освітньої роботи, визнання самоцінності дошкільного дитинства, тісного зв'язку з реальним життям, єдності суспільного та сімейного виховання; ураховує анатомо-фізіологічні та психологічні особливості розвитку дітей дошкільного віку.

Метою навчальної програми є розвиток музичних здібностей вихованців, художньо-творчих умінь і навичок у процесі музичної та музично-рухової діяльності.

Згідно з поставленою метою визначені **основні завдання** музичної діяльності дітей 5-ти років:

розширення художнього світогляду дітей, ознайомлення з основними музичними поняттями, засобами музичної виразності, розвиток емоційно-пізнавального інтересу до музичного мистецтва;

– накопичення музичного досвіду, розвиток загальної музикальності, музичних здібностей (емоційний відгук на музику, музичний слух, чуття ритму, музична уява, музична пам'ять), збагачення музично-рухових навичок дітей різноманітними музичними рухами, формування початкових вокальних навичок;

– формування в дітях емоційної чутливості, естетичної сприйнятливості, цілісності сприймання музики, творчої уяви та ініціативи, уміння відчувати і відтворювати характер музики, засоби музичної виразності у співах, елементарних рухах, іграх;

– розвиток емоційної сфери, культури спілкування, соціальних якостей особистості, зміцнення фізичного та психічного здоров'я;

– формування у вихованців гуртка пізнавальної, музично-практичної, творчої, соціальної компетентності.

Програму побудовано за концентричним способом, що передбачає систематичність і послідовність викладання теоретичного і практичного навчального матеріалу, поступове його ускладнення, інтеграцію змісту тем у кожному занятті, повернення до знайомого на новому, вищому рівні. У такий спосіб виконуються завдання музичного виховання і навчання дітей, через що в дітях дошкільного віку поступово формуються музичні теоретична, практична, творча, соціальна компетентності.

Навчальна програма передбачає один рік навчання за початковим рівнем; 2 години на тиждень, 72 год. на рік.

Основною формою навчально-виховного процесу є комплексні, комбіновані, інтегровані заняття з використанням пізнавальної, музичної, ігрової, рухової діяльності вихованців.

Перевірка сформованості компетентності відбувається наочно під час проведення відкритих занять, участі дітей у святах, концертах.

Початковий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
	Вступ	1	–	1
	Основи музичної грамоти	2	6	8
	Колективно-порядкові справи	–	9	9
	Сприйняття музики	3	5	8
	Співи	2	10	12
	Музично-рухові ігри	–	8	8
	Музично-дидактичні ігри	–	6	6
	Танцювальні етюди, танці	–	15	15
	Підготовка до свят	–	4	4

	Підсумок	–	1	1
	Разом	8	64	72

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (1 год.)

Ознайомлення вихованців із діяльністю гуртка «Музичний калейдоскоп», вимогами техніки безпеки під час занять, виступів на сцені. Перегляд та обговорення виступів вихованців попередніх років. Виявлення індивідуальних особливостей музичного розвитку дітей.

2. Основи музичної грамоти (8 год.)

Теоретична частина. Музичні жанри, пісня, танець, марш. Загальний характер музики. Регістри – високий, низький. Розрізнення звуків за висотою. Напрямок руху мелодії. Темпи музики – повільний, швидкий, помірний. Динаміка – голосно, тихо, помірно голосно, помірно тихо, дуже голосно, дуже тихо. Композитор, виконавець, слухач.

Практична частина. Визначення на слух жанру музичного твору, кількості звуків, регістру, динаміки, темпу, напрямку руху мелодії. Спів музичних вправ, виконання музично-рухових вправ. Виховання в собі культури слухача.

3. Колективно-порядкові вправи (9 год.)

Теоретична частина (під час практичних завдань). Поняття про струнку поставу. Етикет танцювального уклону. Естетичні вимоги до кроків з носка. Рух по колу один за одним, збереження інтервалів. Легкий біг, прямий галоп – образні рухи. Боковий приставний крок, боковий галоп. Рух з високо піднятими колінами та підскоки.

Практична частина. Уклін-вітання. Виконання вправ на формування постави; формування навичок ритмічної ходьби, кроків з носка, легкого бігу, галопу; рух по колу на носках, із високо піднятими колінами, підскоками. Музично-ігрові вправи з виконання зазначених рухів, з шикування і перешикування у колону, лінії, коло, кілька кіл, в пари тощо.

4. Сприйняття музики (8 год.)

Теоретична частина. Визначення емоцій і почуттів, викликаних музикою. Характер музичного твору. Ознайомлення з комплексом засобів музичної виразності. Вплив музичного твору на емоції та почуття.

Практична частина. Слухання та цілісне сприйняття музичних творів: «Ходить сонко по вулиці», укр. нар. колискова; «Колискова», «Марш», О. Гречанінов; «Марш горобчиків», Н. Нижанківський; «Марш», Д. Шостакович; «Танок», М. Скорульський; «Козачок», Т. Шутенко; «Гопак», М. Мусоргський; «Жартівливий вальс-шарманка», Л. Грабовський; «Дитяча полька», М. Глінка; «Канарка», В. Моцарт; «Мишка та ведмідь», В. Барвінський; «Ведмідь», В. Ребіков; «Горобчик», А. Руббах; «Росинки», С. Майкапар; «Дощик», В. Косенко; «Курочка», М. Любарський; «Поїзд», М. Старокадамський. Які емоції та почуття викликає музика, про що розповідає, як розповідає.

5. Співи (12 год.)

Теоретична частина. Визначення емоційного змісту твору. Розвиток координації між слухом і голосом. Розвиток вокально-технічних навичок: інтонування, дикція, дихання, ансамбль, стрій. Розвиток внутрішнього слуху.

Практична частина. Слухання, розучування та виразне виконання пісень: «Квочка», «Іде, іде дід, дід», обр. Я. Степового; укр. нар. пісня «Дибидиби»; «Осінь», Ю. Михайленко; «Прийшла зима», А. Філіпенко, Г. Бойко; «Ось ялинонька», А. Філіпенко, Я. Чарноцька; «Сніжок», М. Ведмедеря, К. Перелісна; «Настала зима», М. Дремлюга, І. Суриков; «Мамі», Н. Шевченко, В. Паронова; «Бабусі», В. Іванников, О. Фадєєва; «Весняний вальс», А. Філіпенко, Т. Волгіна; «Прилетіла бджілка», К. Мясков, Г. Бойко; «Рідний край», І. Кишко, П. Голубничий тощо; інші пісні за вибором педагога.

6. Музично-рухові ігри (8 год.)

Теоретична частина (під час практичних завдань). Сприймання хороводної та ігрової пісенної музики. Відображення та розвиток музичної образності; узгодження рухів з характером музики. Розвиток чуття ритму, ритмічної виразності.

Практична частина. Виконання вправ на сприймання, відображення та розвиток музичної образності, узгодження рухів з характером музики, метричною пульсацією, розвиток чуття ритму, ритмічної виразності. Вправи та музично-рухові ігри наслідувального та індивідуально-творчого характеру: «Кіт та миші» (крок з носка), «Зайчики та лисичка» (образний рух), «Полоскати хусточки» (образні рухи), «Ведмідь та діти» (образні рухи, динамічні відтінки), «Веселий потяг» (рух по колу один за одним, комбіновані рухи), «Літаки» (дотримання рівної відстані, образний рух, орієнтація у просторі), «Курочки та півники» (образний рух, рух по колу), «Веселі музиканти» (імітація гри на музичних інструментах). «Помиримось», на укр. нар. пісню «Мир-миром», обр. Я. Степового, «Подай ручку», на укр. нар. пісню «Ой, летів жук» і укр. нар. мелодію «Козачок», «Я — осіннє листячко», на муз. М. Глінки «Варіація» (мі мажор) – розробки А. Шевчук.

7. Музично-дидактичні ігри (6 год.)

Теоретична частина (під час практичних завдань). Заохочувати дітей до порівняння, розрізнення та відтворення музичних звуків, різних за висотою, силою, тембром і тривалістю. Закріплення умінь розрізняти основні властивості музичних звуків в ігровій формі, відтворювати засоби музичної виразності.

Практична частина. Формування і закріплення навичок розрізняти основні властивості музичних звуків в ігровій формі, відтворювати засоби музичної виразності. Музично-дидактичні ігри «Птахи», «Гойдалка», «Луна» (висота звуку); «Відгадай, хто співає», «Кого зустрів Колобок» (реєстри); «Сходинки» (напрямок руху мелодії); «Лічилка» (динаміка); «Брязкальце» (ритм, тембр); «Карусель» (темп); «Спробуй відгадати» (звуконаслідування голосу великих та маленьких тварин); «Впізнай за голосом» (тембр голосу); «Потяг» (динаміка, темп).

8. Танцювальні етюди, танці (15 год.)

Теоретична частина (під час практичних завдань). Підготовчі тренувальні вправи, етюди. Вивчення положення рук, ніг, традиційних рухів, фігур українського танцю. Вивчення доступних дитячих і сучасних танцювальних рухів.

Практична частина. Розучування танцювальних етюдів, українського і сучасного танцю («Гарний танець гопачок»; «Сплетемо віночки»; «Вправні козаки»;

«Ми — дзвіночки», на муз. О. Злотника, сл. Л. Ямкового «Цвінь-цвірінь», розробка А. Шевчук), таночку парами («Танець-запрошення», на укр. нар. мел., обр. Г. Теплицького; «Улюблені іграшки»), танців з квітами і листочками («Квітуча клумба», «Осінні листочки»), новорічного танцю («Танець сніжинок і зайчиків», на муз. «У садочку», муз. С. Майкапара, розробка А. Шевчук) та весняного хороводу («Кривий танець», укр. нар. мелодія). Залучення дітей до творчих завдань на шталт «Вигадай творчий танок-імпровізацію» — «Таночок з улюбленою лялечкою», танок прощання «Я – осіннє листячко», динамічний «Танець Вітру», весела гра зайченят «Зайчики в таночку».

9. Підготовка до свят (4 год.)

Практична частина. Підготовка дітей до участі в музично-театралізованих виставах до державних і календарних свят, тематичних виховних заходів. Виступи на сцені.

Підсумок (1 год.)

Відкрите заняття з дітьми для педагогів, батьків вихованців.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці повинні знати і розуміти:

основні поняття про характер музики (весела, радісна, сумна, урочиста, танцювальна, маршова, наспівна, запальна тощо);
поняття регістру, жанру, темпу, динаміки;
назви і тембри музичних інструментів;
значення правильної постави голови та корпусу;
назви танцювальних рухів, танців.

Вихованці повинні вміти та застосовувати:

співвідносити характер музики з власними емоціями;
впізнавати і порівнювати на слух музичні звуки, музичні твори, зображувати за допомогою рухів висоту звуку, динаміку, темп;
визначати характер музичного твору, рухатися відповідно до характеру музичного твору;
розрізняти музичні жанри – пісня, танець, марш;
передавати образ за допомогою танцювальних рухів;
чітко вимовляти слова пісень;
правильно користуватися диханням;
виконувати програмові танцювальні рухи.

Після одного року навчання у вихованців гуртка мають бути сформовані такі компетентності:

пізнавальна: мають уявлення про жанри музики, характер музики, регістри, темп, динаміку; знають назви дитячих музичних інструментів; розрізняють за назвами танцювальні рухи, українські танці; вибирають правильну поставу голови і корпусу під час руху та співу; знають основні правила поведінки в музичній залі;

практична: розрізняють музичні жанри пісні, танцю, маршу; упізнають на слух музичні твори; самостійно визначають характер твору; порівнюють звуки; співають

легким звуком, без напруги, чітко вимовляють слова пісень; правильно користуються диханням під час співу; рухаються відповідно до характеру музичного твору; передають образ українського танцю за допомогою традиційних танцювальних рухів, охоче виконують ігрові й сучасні танці; зображують рухами висоту звуку, динаміку, темп; перешиковуються з одного танцювального малюнка в інший; виконують танцювальні шиккування;

творча: самостійно наспівують почуті мелодії, вигадують власні танцювальні рухи під музику, охоче вигадують танці-імпровазації, переймаються красою власних рухів;

соціальна: уміють поводитися в колективі, виявляють вольові якості, толерантно ставляться до успіхів чи невдач.

Орієнтовний перелік обладнання для музичних занять: фортепіано (одне), музичний центр (один), дитячі музичні інструменти, мультимедійний проектор (один, за потребою), накопичувач USB Flash-drive (один), CD-диски із записами музики до програми, пюпітр для демонстраційного матеріалу, демонстраційний матеріал (портрети композиторів, картинки, малюнки, картки), елементи українського вбрання (віночки з квітів зі стрічками, шапки) тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Затверджений наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України №615 від 22.05.2012р. // Дошкільне виховання. – 2012. – № 7. – С. 4–24.

2. Бондаренко Л. Ритміка і танець у 1-4 класах ЗОШ / Л. Бондаренко. – Київ: Музична Україна, 1989. – 231 с.

3. Левченко Л. Л. Музичне джерельце. Зб. муз. творів: У 3 вип. – Вип. 1 / Л. Л. Левченко. – Харків: Веста: Вид. «Ранок», 2004. – 144 с.

4. Левченко Л. Л. Музичне джерельце. Зб. муз. творів: У 3 вип. – Вип. 2 / Л. Л. Левченко. – Харків: Веста: Вид. «Ранок», 2004. – 136 с.

5. Левченко Л. Л. Музичне джерельце. Зб. муз. творів: У 3 вип. – Вип. 3. Ч. 1. / Л. Л. Левченко. – Харків: Веста: Вид. «Ранок», 2004. – 136 с.

6. Левченко Л.Л., Шевчук А.С. Прилучаємось до музичної скарбниці //Дитина: Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років /наук. кер. проекту: В.О.Огнев'юк, К.І.Волинець; наук. кер. програмою: О.В.Проскура, Л.П.Кочина, В.У.Кузьменко, Н.В.Кудикіна; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, Н.І.Богданець-Білоskalенко, М.С.Вашуленко, Л.Л.Левченко, А.С.Шевчук [та ін.]. – 3-е вид., доопр. та доп. – К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2012. – С. 407-457.

7. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» // Палітра педагога. – 2012. – №3. – С. 39.

8. Програми для позашкільних і загальноосвітніх навчальних закладів: Художньо-естетичний напрям / упорядкув. О. В. Биковська, І. О. Василянська, О. О. Волкова та ін. – К.: Грамота, 2008. – Вип.1. – 100 с.

9. Сапіга В. К. Українські народні свята та звичаї / В. К. Сапіга. – К.: Знання України, 1993. – 112 с.

10. Чен Н. В. Художньо-естетичний розвиток старших дошкільників. Образотворча діяльність: посіб. виховат. / Н. В. Чен. – Х.: Основа, 2012. – 95 с. – (Серія «Впевнений старт»).

11. Шевчук А. С. Дні мистецтва в дитсадку /А. С. Шевчук //Дошкільне виховання. – 2008. – № 2. – С. 20-21.
12. Шевчук А. С. Залучаємо дітей до музичної скарбниці / А. С. Шевчук // Методичні рекомендації до Програми виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина». – 3-е вид., доопр. та доп. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – С. 308-360.
13. Шевчук А. Художні проекти з 5-річними дітьми та їхніми батьками //Дошкільне виховання. – 2013. – № 8. – С. 11-17.